

LETNA NAROČNINA ILUSTR. GLASNIKA KRON 8^{.-}, ZA DIJAKE KRON 6^{.-}; POSAMEZNE ŠTEVILKE 20 VINARJEV :: LETNA NAROČNINA ZA NEMČIJO KRON 10^{.-}, ZA DRUGE DRŽAVE IN AMERIKO KRON 13^{.-}

SLIKE IN DOPISI SE POŠILJAJO NA UREDNIŠTVO ILUSTRIRANEGA GLASNIKA, KATOLIŠKA TISKARNA. :::: NAROČNINA, REKLAMACIJE IN INSERATI NA UPRAVNIŠTVO LISTA, KATOLIŠKA TISKARNA V LJUBLJANI

LETNIK 1. * 4. MARCA 1915 * IZHAJA VSAK ČETRTEK * ŠTEV. 27.

Beg premagane ruske čete iz gališke vasi, ki jo obstreljujejo avstrijske baterije.

Rusko topništvo v Karpatih napadeno od Avstrijcev. Ⓞ Avtomobil s kapelo. Ⓞ Motorni možnar v strelnem položaju. Ⓞ Novi tip avtomobila. Ⓞ Ob uri molitve. Ⓞ Grob franktirerja v Belgiji. Ⓞ Prizor iz bojev pri Suasonu. Ⓞ Duhovska služba v bolniškem vlaku.

Rusko topništvo napadeno od Avstrijcev v Karpatih.

Moja čepica.

(Spisal Alphonse Daudet.)

Danes zjutraj sem jo zopet našel; ležala je pozabljena v omari, pokrita s prahom, ob krajih razcefrana, zarjavelih številkih, brez barve in že davno iz mode.

Moral sem se nasmejati, ko sem jo zopet videl.

»Glej, glej, moja čepica . . .«

In takoj sem se spomnil onega tako vročega in navdušenega dneva proti koncu jeseni, ko sem šel kot član narodne garde na cesto, ponosen na svoje novo pokrivalo. Toliko, da nisem sunil s svojo puško v izložbeno okno, ko sem šel k bataljonu

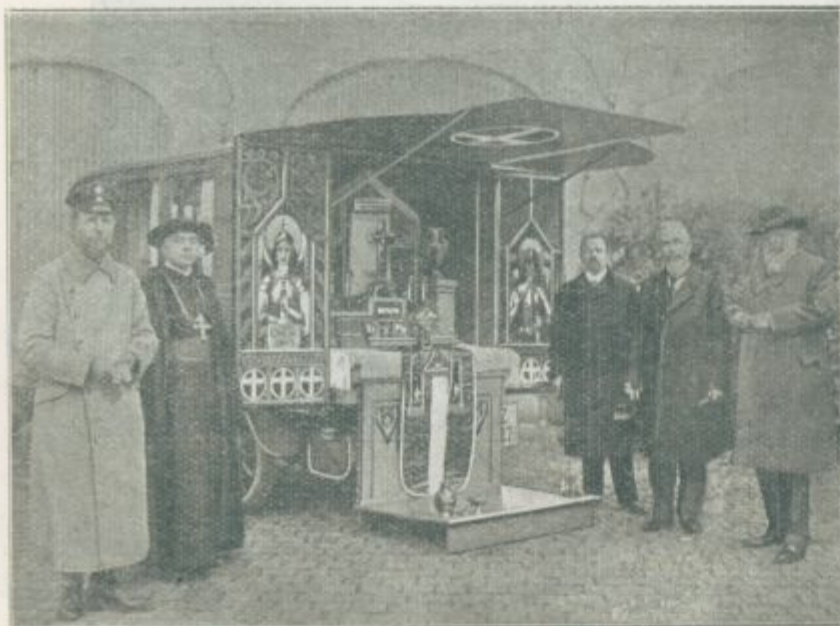
svojeja okraja, da bi izpolnil svojo dolžnost kot vojak. Oh! Kdor bi mi rekel, da ne bom rešil Pariza, da ne bom popolnoma sam rešil vse Francoske, bi bil v nevarnosti, da mu porinem ves bajonet v telo.

Vse je pričakovalo zelo veliko od narodne garde. Na javnih vrtovih, v drevoredih, na križpotjih so urejevali kompanije, jih šteli, kajti bila je velika sila. Zbirali smo se vsako jutro na nekem trgu, kjer smo čutili meglo in prepih. Po klicanju, ki je uvrstilo stotine imen kakor v velik venec, smo se pričeli vaditi v orožju. Roke tesno ob telesu, zobe skupaj stisnjene, so tekali oddelki, levo, desno!

levo, desno! in vsi, veliki, majhni, pohabljeni, oni, katerih uniforme so spominjale na veseloigre, vsi smo korakali po malem prostoru z zanosom, s prepričanjem!

Vse to bi bilo zelo smešno brez globokega basa topov, onega neprestanega spremljevanja, ki je dalo našim vajam nekak ugled, ki je ojačilo slaba povelja, omililo napake in ki je nadomestovalo v veliki melodrami obleganega Pariza godbo, katere se poslužujejo v gledališčih, da napravijo stvar veličastnejšo.

In dolge ceste, gladki tlak, na katerem je tako lahko spodrsnilo, in kadar smo se približali vojašnicam, močno bobnanje. Zdi se mi, kot bi bil še tam. Bilo

Prvi avtomobil s kapelo na zahodnem bojišču. Slika nam predstavlja oltar v avtomobilu. Na levi nadškof kardinal pl. Hartmann.

I. gospodinjska šola »Slov. Straže« v št. Rupertu na Koroškem.

je tako ganljivo! Meja Pariza, zemlja, razrita od topovskih krogel, postavljeni šotori, dim stražnih ognjev in mali obrisi postav, ki so jezdile gori okrog in ki so le s čepico in bajonetovo konico prese-gale rob tornistre.

Oh, moja prva nočna straža, to tipanje v temi, v dežju, patrolja, ki hodi po mokrih stezah, ko je izgubila pravo pot in me pustila zadnjega zunaj mesta v strašni višini samega. Kakšno vreme je bilo tisto noč! V globoki tišini, ki je ležala nad mestom in deželo, je bilo slišati le vihar, ki je tulil po nasipih, stresal straže, odnašal klince in butal ob steklo stare plinove luči. Oh, ta plinova svetilka! Vselej sem mislil, da je zarožljala sablja kakega konjenika, in jaz sem stal, puško na rami, in klical: »Kdo tu?« ... Nenadoma je postal dež mrzlejši. Nebo nad Parizom se je zjasnilo. Zagledal sem zvonik, hiše. Voznik je drvel v daljavo, zvon se je oglasil. Ogromno mesto se je prebudilo in v zgodnjem jutru se je razširilo v njem nekaj življenja. Blizu mene je zakikirikal petelin. Pod seboj sem zaslišal na temnem potu odmev korakov, rožljanje železa, in na moje povelje »Stoj! Kdo tu?«, katero sem zaklical s strašnim glasom, se je oglasil v megli droben, boječ glasek:

»Prodajalka kave!«

Šteli smo takrat prve dneve obleganja, in mi naivni vojaki smo mislili, da bodo Prusi med ognjem utrdb prodrli do nasipov, postavili lestve in splezali v temi med hurá-klici čez nasipe. Lahko si je misliti, da smo bili pri taki domišljiji neprenehoma na straži. Skoro vsako noč je prišlo povelje: »K orožju! K orožju!« Zatrobili so alarm, vojaki so prekopicnili piramide pušk, častniki so prestrašeni pritekli in nam klicali:

»Le hladnokrvno! Hladnokrvno!«, da bi opogumili sami sebe, in potem smo videli, ko je napočil dan, nesrečnega konja, ki je ušel, skakal okoli trdnjave in se pasel, ne sluteč, da je čisto sam predstavljal četo vojakov in bil cilj vsemu moštvu na utrdbi.

Na vse to me je spomnila moja čepica; na vsa vznemirjenja, čudovite dogodke in na oni lepi del ob Marni, kjer je hrabri 96. polk stal prvič in zadnjič v ognju. Pruske baterije so nam stale nasproti ob robu pota, za majhnim gozdičem. Na železnico, nekrito, so kar deževale granate, z groznim pokanjem in strašnim bliskanjem. Oh, moja uboga čepica, tisti dan nisi bila nič kaj ponosna in si morala mnogokrat dati vojaški pozdrav.

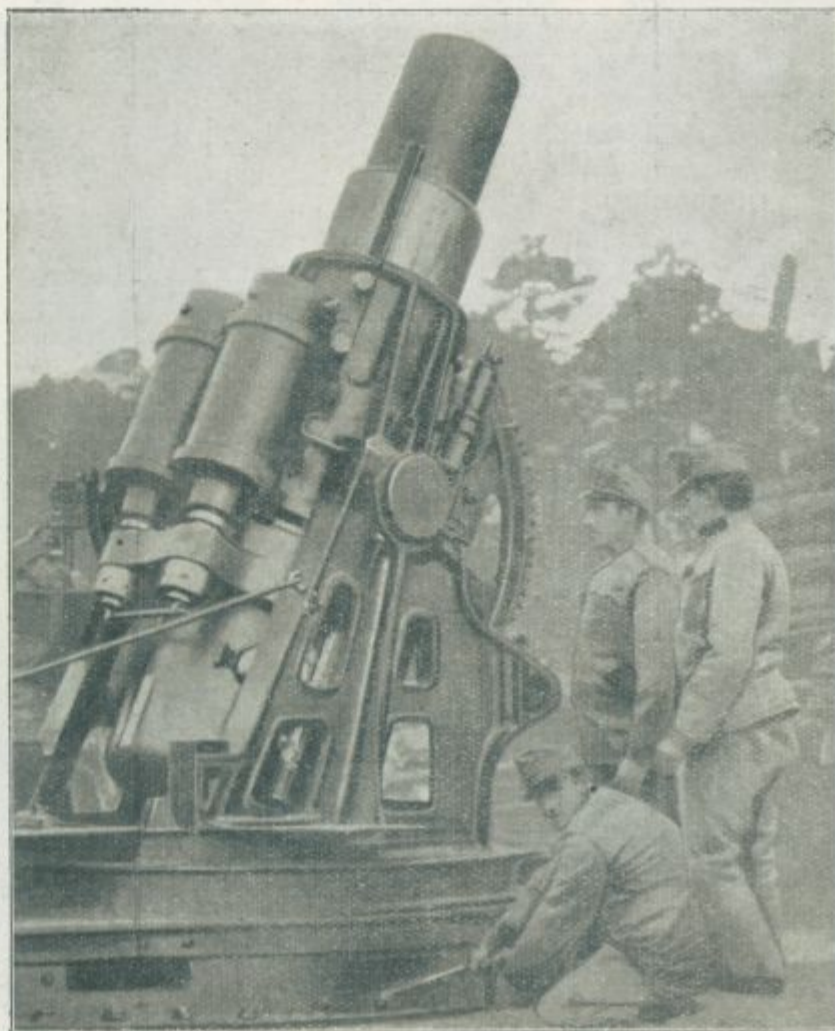
Vendar so to lepi, nekoliko čudni, z junaštvom okrašeni spomini; in da mi le

ne bi zbudila drugih! Žalibog je bilo treba stražiti v Parizu tudi ponoči; straže pred praznimi izložbami, dušeča sopara, obrabljeni mostički, enolična služba pred vrati poveljstva, na mokrih tleh, cestna policija, patrolje po lužah, okrog blodeči pijani vojaki, katere so zbirali, vlačuže, tatovi, in blede jutranja svetloba, ko smo se vračali domov, pokriti s prahom, utrujeni, obleka smrdeča po tobaku, olju in slanini in enolični, dolgi dnevi, burne volitve častnikov, pijača pri slovesu, bojni načrti, zaznamovani z žveplenkami na mizah v kavarni, politika, prosti čas, katerega smo hoteli pregnati z različnimi neumnostmi. In potem gonja za ogleduhi, neumna nezaupljivost, prevelika zaupljivost, veliki izpadi, vse neumnosti zaprtega ljudstva. In če bi te ne bil vrgel nekega dne po bitki v omaro, če bi te bil, kakor mnogi drugi, trmasto obdržal, da bi te okrasil z zlatom, če bi bil ostal pri kakem razkropljenem bataljonu, kdove, na katero barikado bi me bila končno še vlekla! Resnično, čepica nemirov in nepokornosti, čepica lenobe, pijanosti, niti tega kota ne zaslužiš, katerega sem ti pustil do sedaj.

Hajdi k cunjarju!

Avstrijski motorni možnar.

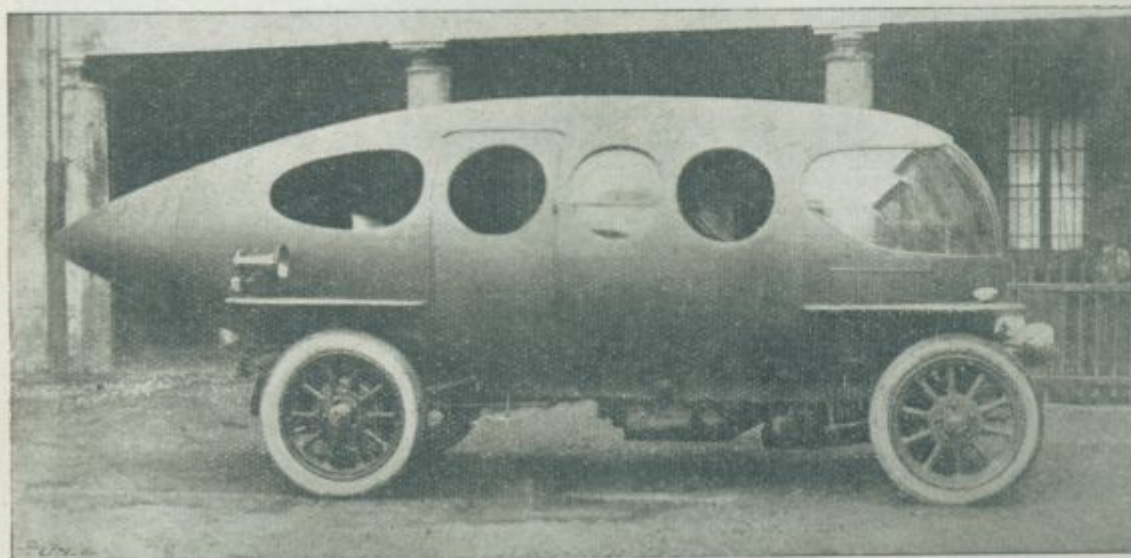
Največje iznenadenje v sedANJI svetovni vojni so povzročili pri naših sovražnikih avstrijski težki možnarji. Vojni minister general Auffenberg je v Škodovi tovarni za topove naročil po novem načrtu 30·5 cm oblegovalne možnarje. Slika nam kaže težki možnar pripravljen za strel.

Avstrijski motorni možnar v strelnem položaju.

Cev je razmerno kratka, nje dolžina znaša približno 10 kalibrov, torej okoli 3 m. Pod topovo cevjo vidimo del kolesa z zobovi; to je priprava, da se težka cev z vijakom poljubno dvigne, ali pa, zlasti pri nabijanju, položi v horizontalno smer. Na cevi sami sta dve manjši cevi, takozvani hidravlični zavori. Že drugod smo omenili, da se pri vsakem oddanem strelu pojavi močan sunek topove cevi nazaj. Ta sunek je občuten pri vsaki puški, močan pri navadnem poljskem topu in neprimerno silnejši pri težkem možnarju, ki strelja 370 kg težke granate. Da bi ne bilo te zavore, bi možnar v kratkem času porušil tudi najmočnejšo lafeto. Zavora sama je sestavljena iz močne jeklene cevi napolnjene z glicerinom, v kateri se premika bat, slično kakor pri parnem stroju. Bat sam ima majhne luknjice, na katere tišči pokrov s primernim pritiskom. Pri strelu se bat v cevi premakne navzdol in prisili, da tekočina z velikim naporom odteče skozi luknjice na nasprotno stran. Pri tem premikanju se izrabi sila sunka brez škode za lafeto in podlago. Lafeta sama se poljubno obrača na svoji podlagi in je vsled tega možno možnar obračati v vsako smer. Ves top z lafeto vred mora imeti jako trdno podlago, katera se navadno napravlja iz betona.

Iz početka vojne so te možnarje rabili pri obleganju belgijskih (Litih, Namir, Antwerpen) in francoskih (Mobež) trdnjav, sedaj jih rabijo tudi v fronti. Krogla tehta, kakor smo že omenili, okoli 370 kg in ima v sebi približno 45 kg ekrasita, razstreliva, katero deluje z isto silo, kakor znani dinamit. Učinek teh bomb je bil pri obleganju naravnost uničevalen. Izstreljena granata se dvigne do 3000 m visoko in pade na utrdbo s tako silo, da prebije 6—8 m debel nasip z betonskim obokom vred in s svojim razpokom izpre-

Novi tip avtomobila,

v obliki torpeda, ki je znatno hitrejši od prejšnjih.

Ob uri molitve. Turški mornarji opravljajo svoje molitve na bojni ladji.

meni vse v bližini v kup razvalin. Najmočnejše trdnjave, o katerih so veščaki trdili, da se morejo upirati oblegovalni armadi vsaj pol leta, so padle v 10—12 dnevih. Isti silovit učinek se kaže tudi na bojnem polju. Seveda se s temi možnarji, katerih en strel stane 3000 K, ne strelja na posamezne vojake, ampak le na večje oddelke, zlasti na sovražne baterije. Ena sama dobro namerjena granata je s svojim silnim razpokom uničila celo sovražno baterijo. Zaradi tega se ni čuditi, da imajo Rusi in Francozi velik strah pred temi bombami.

Po svetu.

Svetovna vojska.

Našim četam v Karpatih se mora priznati, da se vzorno drže. Niso samo junaško zavzele vseh važnih prelazov med Ogrsko in Galicijo, marveč so tudi popolnoma odbile vse poznejše ruske napade, ki so bili včasih zelo silni. Kar so začeli naši v Karpatih zopet napadati, so ruske izgube velikanske. Ujeli smo nič manj kot 50.000 mož, smrt je v teh bojih — kakor poročajo inozemski listi — pokosila do 60.000 Rusov. To so največje izgube, kar jih je sploh bilo v sedanji vojski. Kljub temu bodo Rusi seveda z isto silo napa-

dali kakor doslej in si bodo slej kot prej poskušali priboriti prehod na Ogrsko.

Hrabro se drži tudi naša oblegana trdnjava Pžemišl. S pomočjo brezžičnega telegrafa je vedno v zvezi z monarhijo. Vestí, ki prihajajo iz nje, so vesele. V mestu ni pomanjkanja, civilno prebivalstvo, kar ga je ostalo, živi popolnoma mirno, brezskrbno življenje in nič ne dvomi, da

jih Japonci izkazali, mora — molčati.

Na morju se zadnji čas ni izbojevalo bitk. Zaznamovati bi morali samo ponesrečeni napad angleško-francoskega brodovja na dardanelske utrdbe. Glede Dardanel obstoji baje med Anglijo in Francijo dogovor, da imajo po vojski pripasti Rusiji, s čimer bi bila stara ruska želja izpolnjena.

Grob fraktirerja v Belgiji, svarilo prebivalstvu.

bo slednjič rešeno ruske oblegovalne armade. V mestu vlada kljub obleganju tak red, da se pouk v ljudski šoli in gimnaziji lahko mirno nadaljuje.

Veliki uspeh nemške zmage pri Mazurskih jezerih se dá šele sedaj doobro spoznati. V teh bojih so Nemci ujeli do stotisoč Rusov in zaplenili neizmerne množine vojnega materiala. Posledica bitk pri Mazurskih jezerih je, da je Nemčija popolnoma očiščena sovražnika, da je 10. ruska armada, ki je bila v Vzhodni Prusiji, uničena in da se je obroč okrog Varšave še trdneje sklenil.

Japonska je izrabila evropsko vojsko v svoje namene. Za hrbtom zaposlene Evrope teži za razširjenjem svojega ozemlja in za nadvlado na daljnem vzhodu. Izzvala je prepir s svojo bližnjo sosedo Kitajsko in verjetno je, da se vsled tega začne nova vojska v Aziji. Trojni sporazum gleda seveda le prav nerad na naraščajočo moč Japonske, toda zaradi uslug, ki so mu

Jožef Videnšek,
padel na sev. bojišču.

Franc Jesenko,
padel na sev. bojišču.

Matija Zajec,
padel na južnem bojišču.

Janez Vidmar,
umrl valed ran, dobljenih
na severnem bojišču.

Janez Černe,
padel na sev. bojišču.

Franc Pižmoht,
padel na sev. bojišču.

DOMA

† Matija Presečnik.

Dne 28. oktobra 1914. je kot junak padel pri Tučepy v Galiciji titularni orožniški stražmojster Matija Presečnik iz Meže pri Slovenjem Gradcu. Odišel je 29. septembra kot načelnik čete na bojno polje v Galicijo.

Pokojni je bil čez vse prijazen, simpatičen, inteligenten in energičen podčastnik, kateremu se je obetala lepa prihodnost. Štiri dni, preden je blagi žrtvoval svoje življenje domovini, je pisal dopisnico svojemu rojaku, gospodu okrajnemu šolskemu nadzorniku A. Sch. v Slovenji Gradec, iz katere posnemamo sledeče: »Blagovolite sprejeti obvestilo, da sem tudi jaz postal bojevnik za domovino. Udeležil sem se več uspešnih bojev. Ponosen sem, da smem sodelo-

vati, vendar pa bo moj ponos še večji, ko bom nosil znamenje vojske na prsih. Prosim Vas, prenesite Vaše drago sočutje tudi bojevnikom, kajti ti so ga resnično vredni. — Zdrav sem, tudi se dobro počutim.«

Žalibog se mu njegova iskrena želja ni izpolnila. Naj mu bo tuja zemlja lahka, pri nas ostane nepozabljiv. M. F.

† Jožef Videnšek

iz Šmartna v Rožni dolini pri Celju je bil ranjen v Galiciji in je zavoljo težkih ran umrl v Budimpešti dne 29. novembra 1914. Ko so zazvonili zvonovi, naznanjajoč njegovo smrt, se je marsikatero oko orosilo in slišal bi lahko marsikje besede: »Škoda za tako pridnega fanta!« Bil je res vrl mladenič. Zato je bil tako priljubljen bratom, sestram in staršem, ki sedaj tako bridko občutijo njegovo izgubo. Živel je zgledno in bil mnogim v izpodbudo. Edina njegova zabava je bila dobra knjiga in dober časopis. V zadnjem pismu, ki ga je

pisal 3. septembra, pravi: »Ljubi starši! Čutim, da se mi bliža zadnja ura; zato Vas prosim, ljubi starši, bratje in sestre, odpustite mi, če sem Vas kdaj razžalil. Ljubi Bog naj Vam povrne tisočkrat, kar ste zame storili in skrbeli. Kadar zveste, da sem že umrl, se me spomnite pri sveti maši in molite zame!«

Bodi Ti lahka tuja zemljica, blagi mladenič, ki si moral v cvetu mladosti izdihniti svojo blago dušo!

† Matija Zajec

rojen v vasi Plužne, občina Otalež na Primorskem, je služil v 97. pp. in je padel, 24 let star, dne 24. oktobra častne smrti na srbskem bojišču ter je tam tudi pokopan.

Bil je ponos svojim staršem, ponos vsej fari otaleški. Ni ga bilo blizu okrog tako pridnega in varčnega mladeniča, kakor je bil naš prijatelj Matija. Že v svojem sedemnajstem letu je šel v Trst in si tam našel službo, podpiral starše in si še

Orožn. mojster M. Presečnik,
padel na sev. bojišču.

Jožef Rajk,
padel na severnem bojišču.

Janez Vošinek,
padel na sev. bojišču.

Četov. Srečko Kodrič,
padel na severnem bojišču.

Bratrance Ivan in Anton Vaber iz Brnee na Koroškem.
Ivan se po boleznih pripravlja na odhod v voj-
sko. Anton je umrl 20. dec. 1914 na Ogrskem.

PODLISTEK

Lepa Blanka.

Roman. Napisal P. Zaccone. — Prevel Josip Medic.
(Dalje.)

»O mojem očetu?«

»Zdi se, da je ogleduh in da zasleduje Everarda.«

»Ali ga pozna?«

»Bojim se, da ga pozna.«

Volkulja se je po sili nasmehnila.

»Ne, tvojemu očetu se ni ničesar bati,« je rekla; »in vendar, verjemi mi, ni pametno, če se še mudi tukaj. Pojdiva! Jutri, ko ti bo vse jasno, mi boš hvaležna, da sem tako storila.«

Blanka se ni nič več upirala; vdala se je njenemu skrivnostnemu prigovarjanju in se je že pripravljala, da odide, ko jo je Volkulja naenkrat trdo prijela za roko.

»Poslušaj!« ji je rekla in pokazala s prstom na stran ladje.

Obedve ženski sta umolknili in prisluškovali; obedve sta slišali nenavaden šum... Zdelo se je, da nekdo pleza po boku ladje, in sredi tihote, ki je tukaj vladala, se je razločilo naporno, a pridrževano dihanje dvoje človeških prsi.

Blanko je obšel strah in nehote se je stisnila k Volkulji.

»Kaj to pomeni?« je vprašala tiho in trepetajoč.

Volkulja se je hotela umakniti in jo potegniti s seboj, toda v tem trenutku sta dva človeka, oblačena kot mornarja, pa bosa in gologlava, skočila na ladjo in jima zastavila pot.

Blanka je bolj mrtva kot živa omahnila na bližnji divan in prestrašeno vzkričnila. Eden izmed obeh mož je skočil k njej in ji pritisnil svojo težko roko na usta.

»Nikar ne vpijte, moja lepa gospodična!« je dejal posmehljivo in z grozečim pogledom. »Razumem sicer, da se človek prvi hip ne more ubraniti presenečenja, toda midva sva prestala nocoj preveč nevarnosti, preden sva prispela sem, in bi šla nerada nazaj zaradi Vašega kričanja.

Vsaj lepo srebrnino si hočeva še prej ogledati na tej ladji. Ali me razumete?«

Tedaj se je obrnil k svojemu tovarišu: »In kje je Slepec?« je dejal nestrpnostno. »Najbrže si je izbral krajšo pot,« je odgovoril drugi.

»Torej sva spredaj, na kljuno ladje?«

»Menda že,« je mirno dejal Debeluh.

Medtem se Volkulja ni zganila in ni izpregovorila nobene besede. Štala je popolnoma mirna in ogledovala ta prizor ter se trudila, da se pokaže hladnokrvno, dasi v resnici morda ni bila.

Debeluh je zapustil Blanko, ko ji je po svoje razložil položaj, in se je obrnil k njej.

»O, ol!« je dejal in pomežiknil svojemu prijatelju; »tako lepih diamantov ni videti vsak dan.«

»Saj me kar slepe,« je odgovoril tovariš.

»Nečesa sem se spomnil, dečko moj! Saj ni ravno potreba, da bi hodila iskat srebrnino, če bi se zadovoljila z dragocenim nakitom te blagorodne gospe.«

»Manj nevarno bi bilo, koristi bi pa imela skoro gotovo več.«

Čudni običaji med mohamedanci. Šejk, politični in verski poglavar rodu, jaha preko trupel vernikov, ki upajo, da postanejo po tem obredu neranljivi.

prihranil lepo vsoto denarja. Tudi sedaj so dobili starši 100 K, ki si jih je prihranil zadnje mesece svojega vojaškega službovanja.

Zaman žalujejo za njim starši, dva brata, štiri sestre in nevesta. Bodi jim tolažba, ki je edina: Na svidenje! Tebi pa, dragi Matija, ki ti ni usojeno počivati pri nas, bodi srbska zemlja lahka!

† Janez Vidmar

vrl mladenič iz Bele pri Kranju, je bil ranjen v nočnih bojih pri Limanovem dne 11. decembra 1914. in je v težkih bolečinah umrl dne 29. januarja 1915. v neki bolnišnici na Ogrskem.

Od Boga mu bodi večer pokoj, od ljudi prijazen spomin!

† Jesenko Franc

je umrl na severnem bojišču v Košicah (Kaschau) dne 7. februarja vsled pljučnice. Bil je sin farnega cerkvenca v Sori, kateremu je s Francelijnom ugrabila vojska že drugega sina. Zadnji čas je služil na Jesenicah. Kakorbrat je bil tudi on zelo delaven in priden, da so ga vsi gospodarji, kjer je bil v službi, zelo radi imeli. — Počivaj mirno v tuji zemlji, žalostnim staršem daj tolažbe dobri Bog!

† Janez Vošinek

rojen v Slovenski Bistrici se je bojeval na severnem bojišču, kjer ga je zadela sovražna krogla v glavo. Po štirinajstdnevnih hudih bolečinah je izdihnil svojo blago dušo dne 8. januarja v bolnišnici mesta Iglo.

Rajni je služil pri 47. pešpolku. Bil je krščanski, naroden mladenič, poprej tudi ud in igralec domačega izobraževalnega društva. Naj počiva v miru v tuji zemlji!

† Franc Pižmoht

iz Trstenika pri Št. Rupertu, je padel na severnem bojišču, zadet v desno stran prsi. Bil je skozinskož pošten mladenič, vrl član »Orla«, odločen in priden sodelavec pri društvenem življenju. Zelo je skrbel za mater in sestro, ki žalujeta po njem. Preden je odhajal na bojišče, jima je pisal: »... In zdaj se najprisrčneje poslovim, poljubim in objamem vse svoje prijatelje in znance in vse svoje sorodnike ter tudi svojega birmanca... in vse ostale. Najprisrčneje pa poljubim v duhu Vas, draga mi, nepozabna mamica, in tebe, draga sestra Veronika. Torej z Bogom, z Bogom! Bog daj kmalu na veselo svidenje, če ne tukaj, pa v nebesih.

Drage starše zapustiti,
se od hiše posloviti
in oditi bogve kam,
to je fantom bridko nam.
Z Bogom, znanci in sestra,
z Bogom, rojstna ti vasica,
zadnjič vam podam roko,
če me več nazaj ne bo!

† Jožef Rajk.

Na severnem bojišču je junaške smrti pal dne 11. decembra 1914. pri Krupni četovodja Jožef Rajk, rojen 1890. v Bojanji vasi h. št. 59., občina Radovica. Služil je od l. 1912. pri lovskem bataljonu št. 7. Bil je vrl mladenič in ud Marijine družbe. Dragi Joško, bodi ti lahka črna zemljica, katero si škropil s svojo krvjo za blagor domovine. Pa saj se zopet vidimo nad zvezdami! To nam bodi vsem tolažilo!

† Srečko Kodrič

veleposestnik iz Frama pri Mariboru, četovodja pri poljskem topničarskem polku št. 7, 1. bat. v Ljubljani, je bil ustreljen na patrolji v leva pljuča in je umrl v Miškolcu na Ogrskem dne 5. novembra 1914. ter bil na ondotnem pokopališču pokopan. Bil je šele 26 let star ter pol leta oženjen z Marijo Dobnik iz veleugledne hiše od Sv. Janža na Dravskem polju. Dne 25. januarja 1915. mu je žena porodila hčerko. Iz bolnišnice v Miškolcu je pisal svojemu

»Torej si tudi ti mojih misli?«

»Popolnoma.«

»Tedaj na delo! In če bosta gospe skušali preveč glasno govoriti, ji bomo počuli, kako se piščancem zavije vrat.«

Ta čudni in v svoji vrsti grozni pogovor je trajal prav malo časa, manj, nego smo potrebovali mi, da ga popišemo.

Komaj je bil končan, je Debeluh planil na Volkuljo, ki je bila nema in trda strahu, da jo prime, medtem ko se je njegov tovariš pripravil, da jo oropa. Že je pretrgal svilen nit, na kateri so bili nabrani dragoceni biseri njene ovratnice, in je ravno hotel zaigrati za njene bleščče uhane, kateri so mu posebno ugajali, ko ga je pograbila zadaj za vrat železna roka; obenem je dobil tako krepak in dobro pomerjen udarec s pestjo v sredo prsi, da je odletel za tri korake nazaj.

Debeluh je po tem nepričakovanem napadu hitro izpustil svojo žrtev in naglo segel po nožu.

»O, za vraga!« je vzkliknil pridušeno in se pripravil za boj. »Če hočete tako, pa tako! Sèm, gospod, da se midva pomeriva!«

Blanka je medtem spoznala, da je tisti, ki je v tako težavnem trenutku prihitel na pomoč, njen oče, in se mu je skoro brez zavesti vrgla v naročje.

Everard se je nežno oprostil njenega objema in je s trdnim korakom stopil proti Debeluhu.

»Tepec!« me je rekel, ko je stal tik pred njim. »Zahvali se mi rajši, da sem prišel o pravem času, kajti sicer bi že bila oba uklenjena.«

»Kaj se to pravi?«

»To se pravi, da so Slepca ujeli ravno v trenutku, ko je hotel ukrasti nekaj srebrenine, in da sedaj tudi vaju iščejo.«

»Toda kdo si ti?«

»Poglej me!«

Prisiljenec se je prestrašeno zganil.

»Ne, ne!« je vzkliknil s široko odprtimi očmi. »To nisi ti!«

Everard je skomizgnil z ramami.

»Le pohiti in glej, da se čim prej izgubiš, in če pojde vse po sreči... te pridem čez nekaj dni obiskat.«

Debeluh ni nič več izpraševal; razumel je, da ne sme izgubiti nobenega tre-

nutka več, in nekaj minut pozneje je že bil s svojim tovarišem na begu.

Everard je nekaj časa gledal za njima, kako sta odhajala; ko sta izginila, se je naglo obrnil k Blanki.

Toda ko se je vračal k svoji hčeri, je naenkrat vztrepetal, kajti opazil je, da ga nekdo ob njej pričakuje.

Bil je gospod Balkam.

XII. Milijon se ponuja.

»Ali ste še vedno tukaj!« je zavpil Everard nad njim in ga premeril z grozečim pogledom.

»Seveda,« je odgovoril gospod Balkam, »in sem zelo vesel, da sem šel za Vami semkaj, kajti tu sem bil priča, kako junaško ste se ubranili dveh razbojnikov, ki bi utegnila biti precej nevarna.«

Everard je nagubancil čelo.

»Celo uro ste mi že neprestano za petami in slednjič bi vendarle hotel vedeti...«

»Kaj želite zvedeti, gospod!«

»Strela! Želim vedeti, kaj hočete od mene.«

župniku: »Naznanim Vam, da sem ranjen; zdaj je že nekaj boljše, pa vendar sem še zelo slab, vstati ne morem sam. Priporočam se v molitev.« To pismo je pisal dne 22. oktobra 1914. Neizmerna škoda mladega moža! Kot mladenič je bil vzornega življenja, ud Marijine družbe, tajnik izobraževalnega društva. Bil je izredno ponižen in skromen, jako izobražen, odločno naroden pa globoko veren. Kdor ga je poznal, ga je spoštoval; zato je žalost za njim splošna. Pristrčno je želel priti zopet na domačo zemljo, toda tuja zemlja pokriva sedaj njegovo mlado telo. Framčani ga ohranijo v blažem spominu.

† Janez Černe

je bil rojen 18. avgusta l. 1888. v Štepanji vasi, občina Dobrunje. Bil je edini sin premožnih kmečkih staršev. Pri prvem naboru je bil potrjen in prideljen k nadomestni gorski bateriji v Beljaku. Pokojnik si je znal pridobiti srca vseh ljudi, bil je miren in priden, res vzor poštenega kmečkega fanta.

Ob izbruhu vojne tudi njemu ni bilo prizaneseno; moral je zapustiti starše in obleči vojaško suknjo. V bojni črti je pričel bolehati, moral je zapustiti tovariše in iti na Ogrsko v mesto Trenčin v bolnišnico. Od tam je pisal večkrat domu, kako da se mu obrača na bolje. Toda dne 30. januarja l. 1915. je nenadoma prestal zemeljske boje in se preselil v večno domovino.

Dragi Janez, počivaj mirno v hladni ogrski zemlji!

Na prelazu Užok.

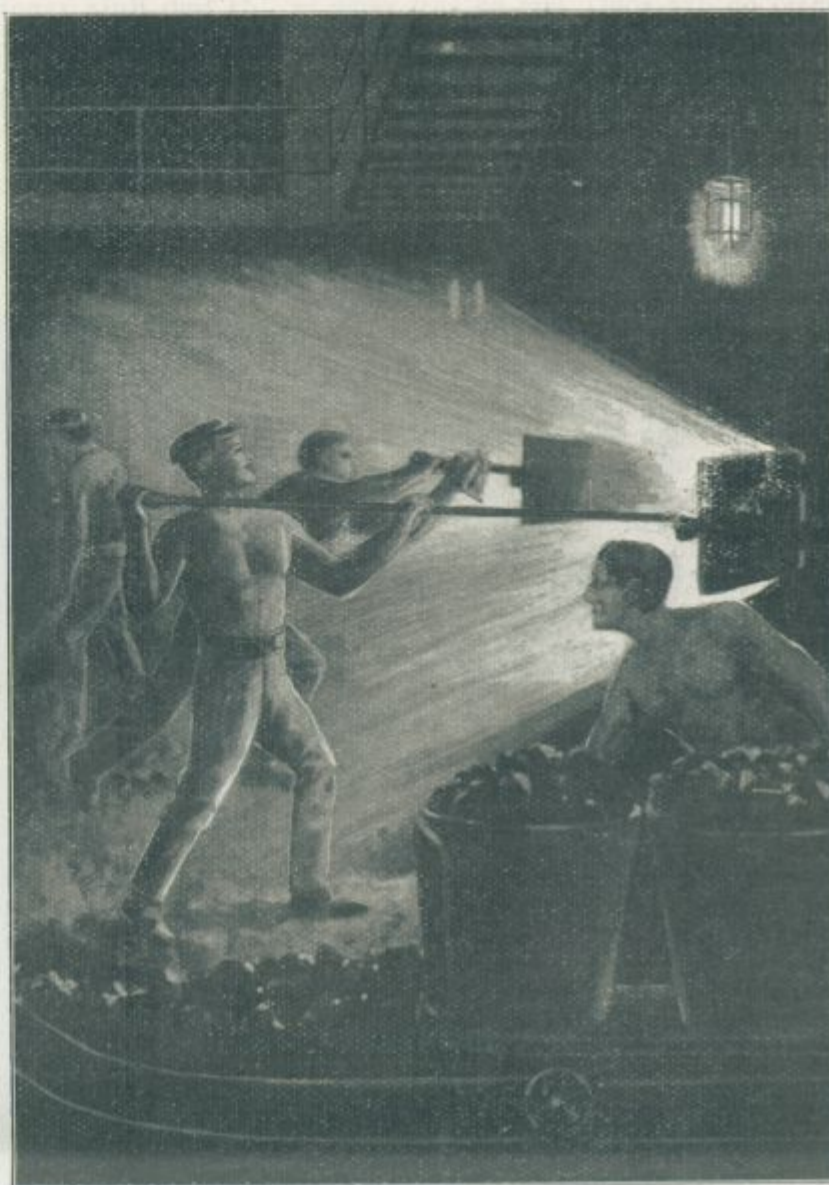
Pot k prelazu Užok, katerega so naši po dolgih in napornih bojih zopet vzeli Rusom, nas pelje skozi slikovito dolino reke Ung do nje izvora. Od Ungvara, ki je glavno mesto ungarskega komitata, pelje trdna, lepa cesta počasi navzgor. Ob cesti se vije tudi železnica proti prelazu. Blizu izvira reke Ung stoji mestce Užok — še par kilometrov in smo na sedlu prelaza, preko katerega pelje ena najvažnejših cest z Ogrskega v vzhodno Galicijo.

Užoški prelaz je sicer 900 metrov visok, pa vendar prav nič ne spominja na prelaze, ki smo jih vajeni v Alpah. Kakor

velika visoka planota leži pred nami. Visoke, s slamo krite koče so v neenakomernih skupinah raztresene med pašniki in revnimi polji ob dveh straneh ceste, položne obronke gorovja pa pokrivajo gozdčiči in gozdovi.

Tu prebivajo Bojki, rod ogrskih Rusinov, katerih revna obleka in ubožna prebivališča jasno pričajo, kako hud boj bijejo ti ljudje z naravo. Njihova obleka ni posebno lepa; razen kratke srajce in širokih hlač, ki jih prepasujejo z usnatim pasom, nosijo še poletni tri volnene suknje, pozimi pa tri ovčje kožuhe. Na nogah nosijo le opanke, nogavice so jim neznane. Žene, pri katerih so suknjiči ali kožuhi nekoliko daljši, nego pri moških, imajo vrhu tege še s kožuho vino podloženo in izvezeno jopo.

Še bolj preproste, kot njihova obleka, so njihove hiše in oprava. Hišo si napravijo tako, da zbijejo skupaj smrekova bruna, zamaše špranje od zunaj z mahom, jih od znotraj zamažejo z blatom in tako nastale stene prebelijo z belo ilovico. Potem postavijo na štiri stene visoko, glavni sladkorja podobno slamnato streho in hiša je gotova. Hiša sestoji iz veže, družinske sobe in manjše kamrice. Na levi od vhoda stoji velika peč, ki je obkrožajo klopi; dimnik je spleten iz bičevja in zamazan z blatom. Če pa dimnika ni, tedaj se dim

Junaki ognja. Slika nam predstavlja delo kurjačev in strojnikov v osrčju bojne ladje. Ti možje imajo med bojem pač najtežjo nalogo. Ločeni od vsega sveta, vzdržujejo v zadušljivem zraku in žgoči soparici gonilno moč ladje, od katere je vse odvisno. V tem prostoru ni slišati drugega kot ropotanje silnih strojev in zvonec ter ukaze kapitana. Če se ladja potopi, so ti junaki gotovo izgubljeni.

prosto širi iz peči po sobi in se zbira pod stropom; tam se kmalu nabere črna, za prst debela plast saj. Na prelazu Užok je v teh hišah redkokdaj več oprave razen ene same postelje, mize in klopi, ki gre ob vseh stenah.

»Sam sem Vam namerjal povedati, toda preden začnem zaupno razpravljati z Vami, sem si hotel ogledati in spoznati človeka, s katerim bom imel opraviti.«

»Ali ste me zato neprestano zalezovali?«

»Samo zato.«

»In ste sedaj zadovoljni?«

»Popolnoma. Sedaj vem vse, kar potrebujem.«

Everard je odločno prijel gospoda Balkama za komolec in ga stisnil s svojimi močnimi prsti kakor s kleščami.

»Ne, ne,« je dejal s poudarkom, »motate se, dobri mož. Vedeti morate še to, da jaz nikakor ne bom prenašal Vašega zalezovanja.«

Gospod Balkam se je mirno izvil iz Everardove roke.

»Vi ste zelo odločen človek,« je rekel prav tako hladnokrvno, kakor poprej, toda ta odločnost je tukaj nepotrebna, kajti kakor sem Vam rekel, jaz že vem, kako naj sodim o Vas... Iskal sem močnega, odločnega, izkušeneža moža in sem vesel, da sem ga našel v Vas.«

»Vprašam Vas še enkrat in zadnjikrat, kaj hočete od mene?« je de'al Everard, ki se že ni več mogel premagovati.

Gospod Balkam je potegnil Everarda s seboj v kot.

»Vi se imenujete Morton,« mu je rekel suhoparno, ko sta bila sama, »in ste prišli iz Londona v Pariz, poslani od gospe Kuran v zelo važni zadevi?«

Everard je ostro pogledal Balkama in skušal dognati, ali mož resno misli, kar govori, ali mu morda samo nastavlja past, da ga ujame. Toda obraz gospoda Balkama je bil tako trd in hladen, da ni mogel z njega ničesar brati.

»Zakaj mi ne odgovorite? Ali ste Vi gospod Morton?«

»Gotovo.«

»In je prav Vas poslala gospa Kuran iz Londona v Pariz?«

»Da, mene.«

»In slednjič: Ali imate Vi tiste listine, ki Vam jih je ona izročila, preden ste odšli iz Londona?«

»Tiste listine so v moji posesti.«

Gospod Balkam se je priklonil.

»Najlepša hvala, gospod,« je odgovoril zelo resno. »In sedaj Vas samo še prosim, da mi žrtvujete jutri eno uro svojega časa; govoriti bi hotel z Vami.«

»O čem?«

»Ah, ni bogve kaj! Pri tem si lahko zaslužite en milijon.«

»Kako?« se je začudil Everard. »Če sem Vas prav razumel, ste rekli... milijon!«

»Ali Vam ni dovolj?«

»In boš'e to vsoto odšteli gospodu Morton?«

»Gospodu Morton,« je odgovoril Balkam, »ali pa osebi, ki ga lahko zastopa v tem, kar zahtevamo od njega.«

Potem je Everarda prijazno pozdravil in še dejal:

»Jutri se bom okrog poldneva oglasil v Vašem hotelu in upam, da me blagovolite sprejeti.«

»Gotovo... gotovo, gospod!« je odgovoril Everard in je spoštljivo spremil gospoda Balkama, ki je odhajal z naglimi koraki.

»Milijon! Milijon!« je jecljal ves omočen. »To bi bila lepa dota za mojo Blanko.«

Nizje v dolini Unga so tudi hiše, ki imajo po dve sobi; tam so vasi večje in pleteni plotovi delijo razna gospodarstva med seboj, zgoraj na prelazu pa so posestva ograjena le s slabotnimi ograjami. Bojki so bili nekaj razmeroma bogati; pečali so se z živinorejo in so iztrebljali gozdove, da so si pridobili pašnikov in travnikov. Pozneje pa je te gozdove prevzela država in Bojki so se morali posvetiti poljedelstvu, ki so ga prej le malo gojili. Toda delo je zaman, ker je zemlja preveč skopa, da bi mogli živeti od nje. Razen tega se je vsled železnice prenehalo vozništvo in plovstvo, tako da je ubogo ljudstvo izgubilo vse vire dohodkov. Obenem so pa Bojki preleni in morda tudi preokorni, da bi se mogli ukvarjati s kakim domačim rokodelstvom; tako jim ne preostaja drugega, kakor da sejejo svojo kuruzo in svoj oves dalje.

Kraji, kjer raste koruza, so bogatejši, kajti iz koruze si pečajo kruh in kuhajo svojo narodno jed takozvani »tokan«. Na višinah pa raste samo oves. Tam poznajo samo ovsen kruh in ovsen zdrob. Od ovac dobivajo mleko in sir, ki ga rusinski kmet ne prodaja, temuč vsega sam porabi. Kadar v poletju zmanjka živeža, tedaj si kmet pomaga kakor more; za hrano morajo služiti kumare, lesnike, zeljnati storži in repa. Sirovega masla Bojki ne poznajo, ravno tako jim je neznana zabela; meso pride seveda zelo redko na mizo. V teh krajih je mnogo bolezni zlasti legarja, raznih vratnih bolezni in ošpic, ki jih povzročajo mrzlo podnebje, zoper katerega ljudi ne varuje dovolj njih revna obleka; seveda vplivajo tudi njih tesna stanovanja neugodno na zdravje prebivalcev.

Sredi teh krajev, kjer je vladala beda in pomanjkanje celo v mirnih časih, divjajo sedaj še vse strahote vojske. Vendar pa upajmo, da so naši junaki sovražnika za vedno pregnali s prelaza in da se bodo mogli ubogi, dvakrat ubogi Rusini kmalu tudi popolnoma oddahniti.

Iz Galicije.

(Pismo Zvonka Glaserja.)

Ker vsakdo rad opiše svoje dogodke in doživlja iz vojne, si dovolim tudi jaz, da Vam opišem par podrobnosti, ki Vas bodo gotovo zanimala.

Naenkrat pa se je ustavil. Blanka je stala pred njim, vsa pobita, žalostnega pogleda, mrliško bledih lic.

»Kaj je, kaj ti je?« je vprašal Everard, ki ga je zbolelo srce. »Ali ti je slabo?«

»Ah ne,« je odgovorila deklica žalostno.

»Ali hočeš, da odidemo?«

»Ravno sem Vas hotela prositi.«

»Pohitiva tedaj... ko bi vedela, kako vesele novice ti imam sporočiti!«

»Res? Kaj se je zgodilo?«

»Jutri ti vse povem.«

»Ah, oče, tudi jaz bi rada z Vami govorila.«

»Dobro, sedaj pojdeva nazaj v hotel. Želel sem ti pokazati to slavnost... pa morda ni bilo prav, ker si preslabotna.«

Blanka ni odgovorila; oprijela se je roke svojega očeta, in ko se jim je pridružila še Volkulja, so se vsi trije vrnili v svoj hotel.

Ko je Everard spremil svojo hčer v njeno sobo, jo je hotel objeti, spraviti v postelj in oditi; toda Blanka se ga je oklenila in prisilila, da je sedel k njej.

Pred Božičem smo imeli tako srečo, da smo Rusa zapodili daleč v notranjost Galicije. Hiteli so ti junaki tako zelo, da smo jih le težko dohajali; potoma smo jih seveda tuptam prav pošteno namlatili. Udajali so se nam kar trumoma. Bilo je res veselje gledati, kako so bežali pred našimi dobro namerjenimi granatami — a bežali niso k svojim, temveč k nam. Preden je padla granata ali šrapnel v kak ruski okop, si včasih videl, da se je po-

Zakavkaško bojišče. Skalnata pokrajina ob reki Tjereku, takozvana »Vražja vrata«, prizorišče rusko-turških bojev.

molil iz njega cel gozd rok, v znamenje, da se udajo. Rusi so bili takrat približno enako močni kakor mi; pogumni so le takrat, kadar imajo dvojno premoč, kar pa do zdaj ni bilo redko.

Do praznikov nam je torej bila usoda mila. Par dni pred prazniki pa so dobili Rusi pomoč od vseh strani, zato nam ni preostajalo drugega, kakor da smo se

»Ne,« je rekla, »ne hodite še, kajti govoriti moram z Vami o važnih stvareh, ki jih ni več mogoče odlašati.«

»Plašiš me, ubožica moja! Kaj mi imaš zaupati?«

»Gre se za stvar, od katere je odvisna vsa sreča mojega življenja.«

»Tvoja sreča!« je vzkliknil Everard.

»Sreča moje lepe Blanke! O, govori, hitro povej, vse mi razodeni. Toda...« se je naenkrat udaril po čelu, »saj vidim sam, za kaj se gre... saj sem uganil! Pogledj mi naravnost v oči... Stavim, da ti je srce bolno.«

»Ah, oče!« je zajecala Blanka in povsila pogled.

»Uganil sem, kajne?«

»Da.«

»Ali koga ljubiš?«

»Da, oče.«

»Prav, to še ni najhujše. Nič se ne boj... Ljuba, ljuba moja,« ji je dejal nežno, ko je videl, kako je vsa zbegana, »nič mi ne zakrivaj. Ali si ga videla nocoj na plesu?«

»Da.«

»In si govorila z njim?«

umaknili. Na sveti večer smo prišli do neke reke, kjer smo imeli namen počivati ter počastiti Boga po naši krščanski navadi. Dobili smo tudi božično drevesce in ga hoteli okrasiti s svečami. Komaj pa smo drevo postavili in pričeli prižigati sveče, dobimo ukaz, naj se takoj pripravimo na odhod, ker nam je sovražnik za petami. S počitkom in Božičem ni bilo torej nič; imeli smo komaj toliko časa, da smo si razdelili za priboljšek nekaj kruha, slanine in cigaret — potem pa hajd čez vodo proti Karpatom! Hodili smo celo noč do drugega poldneva. Samo po sebi se ume, da med potjo nismo dobili ničesar za v kotel; šele drugi dan proti večeru so prišli za nami z živino in čez dobro uro je dobil naš kuhar nekaj mesa, da nas je potolažil na božični dan.

Na dan sv. Štefana smo bili zopet v zakopih; imeli smo ukaz zadrževati sovražnika pri njegovem prodiranju. Začelo je močno deževati. Vsa pota so bila tako premočena, da smo gazili blato do kolen. Jaz sem se te dni prehladil in dobil mrzlico. Da se malo odpočijem, sem ostal pri trenu. V nedeljo zvečer dobim ukaz, naj osedlam dva konja in naložim riža, kruha in soli ter takoj odrinem z enim možem k bateriji. (Z vozom nismo mogli naprej, ker je bila pot preveč blatna.) Po poti vprašam nekega vojaka, kje je naša baterija, in ta mi pokaže na pred nami ležeči hrib. Ko prideva bliže — bila je tema in se ni prav nič videlo — naju naenkrat ustavi straža z besedami! »Kam hočeta za Boga? Par korakov še, pa sta v ruskih rokah!« In res, komaj se obrneva nazaj, že začne sovražnik prasketati za nama. A ker mi je bila sreča doslej mila, sem tudi to pot Rusom srečno odnesel kruh in kožo.

Tako se bojujemo z upanjem na končno zmago in geslom: Vse za vero, dom, cesarja!

Našim naročnikom!

Na razna vprašanja, pod katerimi pogoji objavljamo slike padlih junakov, sporočamo: Slike slovenskih junakov, ki so umrli za domovino, objavljamo, če nam jih pošljejo naši cenjeni naročniki, brezplačno in jih po uporabi vračamo.

»Da, dolgo.«

»In kako se imenuje?«

»Oče, ime mu je Leon Gotijé.«

XIII. Vrnitev s plesa.

Everard se je vzravnal. Nikakor ni pričakoval, da bo slišal to ime, in je za hip obstal kakor okamenel. Toda to je bil samo trenutek, precej nato se je zopet pojavil nasmeh na njegovih ustnicah.

»Leon!« je dejal. »Torej je Leon, ki ga ljubiš!... No, prav. Izbrala nisi ravno slabo... in jaz se pravzaprav ne morem ustavljati... K njemu pojdem, govoriti hočem z njim in mislim, da se bo dalo lepo urediti.«

»Kaj se bo dalo urediti, oče?«

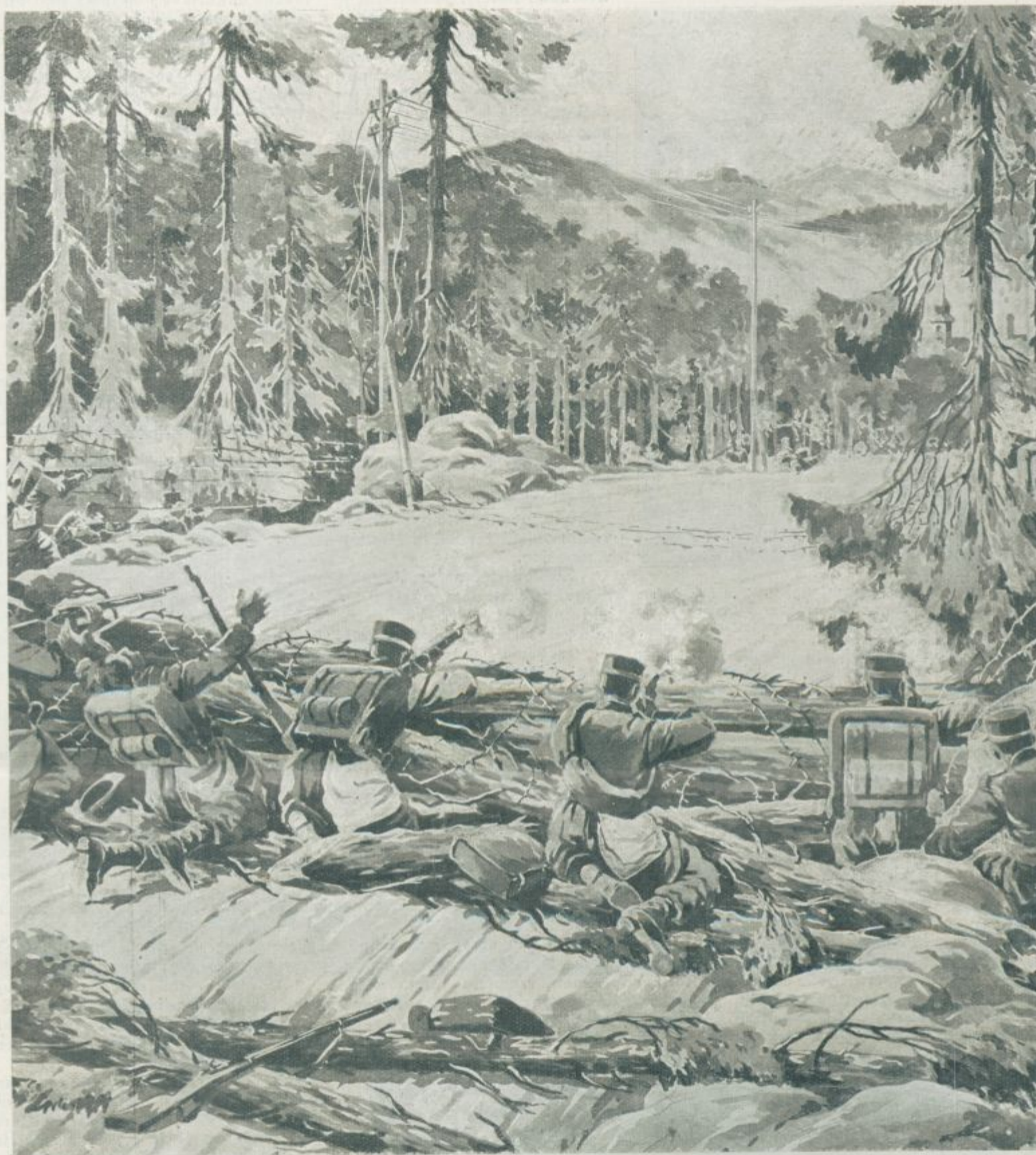
»Kaj neki? Da moja Blanka postane gospa Gotijé!«

»Kaj Vam pride na um!«

»Saj bi se menda ne ustavljala?« je dejal Everard s hudomušnim nasmehom.

»Jaz gospa Gotijé!« je vzkliknila Blanka s hlinjeno ogorčenostjo. »Nikoli bi ne hotela biti žena človeka, čigar oče je v jetnišnici!«

(Dalje.)

Prizor iz bojev pri Suasonu. Francoska pehota brani proti Nemcem gozdno pot.

V angleškem ujetništvu.

Neki Avstrijec, ki je bil ob izbruhu vojske od Angležev ujet in ki se je po šestih tednih ujetništva s posredovanjem ameriškega konzula zopet srečno vrnil domov, nam zanimivo pripoveduje o svojih doživljajih na Angleškem:

Kot uradnik Severnonemškega Lojda sem bil zaposlen na nekem parniku, ki se je ravno vračal iz Avstralije domov. Dne 6. avgusta nas je v Biskajskem zalivu neka angleška bojna ladja ustavila, zajela in prepeljala na Angleško. Jaz sem bil edini Avstrijec na krovu in sem odločno protestiral zopet to, da so me smatrali za vojnega ujetnika, kajti takrat med Avstrijo in Anglijo še ni bilo vojnega stanja. (Vojska med Avstrijo in Anglijo je bila napovedana šele 13. avgusta, torej

cel teden pozneje, nego sem bil jaz ujet.) Toda moji protesti so bili zastonj; moral sem s svojimi sopotniki v mornariški zapor, kjer smo imeli prav dobro oskrbo. Naslednji dan so nas prepeljali v mesto Dorchester, kjer je že bilo zaprto moštvo nekega majhnega ujetega nemškega parnika.

Pred odhodom smo dobili po kos obloženega kruha in potem nobene jedi več do naslednjega jutra.

V Dorčestru so nas nastanili v stari, sedaj že nerabljivi vojašnici, kjer ni bilo prav nobene oprave. Bilo nas je kakih tisoč ujetnikov, samo moški, večinoma mornarji. Stare, popolnoma zapuščene in zanemarjene sobe za moštvo ter hleve smo si morali urediti za stanovanje. Vsakdo je dobil tenko odejo, sicer ničesar. Ležali smo na trdih tleh. Naši ladijski kuharji so imeli za nas kuhati, dobili so tudi lep

kos dobrega, svežega mesa, toda loncev ni bilo in tudi nobenih drugih priprav.

Ko smo slednjič staknili neko posodo, v kateri se je dalo kuhati, nam je manjkalo vsega drugega. Male žepne nože so nam bili že prej pobrali in tako smo morali meso trgati s prsti. Ščasoma smo si oskrbeli vse druge potrebščine in življenje bi se še dalo nekako prenašati; po treh tednih smo dobili plašče iz gumija, da se zavarujemo pred mokroto, le da so nam jih žalibog zopet kmalu vzeli, ker so jih Angleži potrebovali za svoje vojake. Mi smo dobili tenke slamnice, ki so bile napolnjene s slabo, polgnilo slamo.

Nekega dne so nam naznanili, da pojdemo naprej. Ob sedmih zjutraj je dobil vsak kos kruha z naročilom, da nam mora zadostovati za hrano za 24 ur. Potem smo se vozili do šestih zvečer do mesta

Duhovska služba v bolniškem vlaku. Znano je, da ima tudi naš Rdeči križ posebne vlake za prevoz ranjencev. Ti vlaki so prav tako urejeni kakor bolnišnice; imajo posebne vagonce, kjer leže bolniki, kjer se operirajo, kjer je spravljena lekarna itd. Take vlake spremlja tudi vojni duhovnik, ki skrbi za uteho in duhovno pomoč ranjencem. Naša slika nam predstavlja duhovnika, ki posluša izpoved umirajočega ranjenca.

Liverpula, kjer so nas naložili na majhen parnik in prepeljali v ujetniški tabor na otok Man. (Slika tega otoka z ujetniškim taborom je bila v »Glasniku« že objavljena.) Razdelili so nas. Deset mož je dobilo po en šotor in si je izvolilo desetnika, ki je bil odgovoren za šotor in njega prebivalce; deset šotorov ene vrste si je izvolilo svojega kapitana, ki je imel skrbeti za dotično vrsto.

Na otoku se nahaja slavno zračno kopališče z velikim hotelom. Oskrbo ujetnikov je prevzel posestnik hotela, ker je pa pri tem hotel preveč zaslužiti, je bila oskrba tako slaba, da je večkrat prišlo do hudih preprirov. Obedovali smo v dveh velikih

dvoranah hotela, od katerih je v večji imelo 2500, v manjši pa 1000 mož prostora. Vendar pa smo se tu smeli muditi le med jedjo in ne več kot 20 minut.

Večkrat smo se pritožili pri častnikih, da je hrana slaba, in smo dokazali, da jo kuharji nalašč in na grd način onesnažujejo; častniki so nam obljubljali, da bodo poskrbeli za red, pa je vendar ostalo vse pri starem. Potem se je zgodil tisti spopad, o katerem so časniki že pisali.

V jedi smo nekoč našli kose krtače za zobe, gnusne izločke in še druge stvari in smo kosilo odklonili. Drugi dan je bilo še slabše. Mi smo bili obupani, lastnik hotela pa je stal med nami in se je norčeval. Tedaj je nekdo izmed ujetnikov vstal in mu je vrgel krožnik pred noge; drugi so ga posnemali, obenem so začeli obmetavati moža tudi z galerije. Nastal je hrup in naenkrat so stali pri vratih vojaki ter začeli streljati v množico.

Zbežali smo na prosto pred dvorano. Tudi tam so stali vojaki in so streljali. Vrgli smo se na tla. Tedaj pridrvi častnik — streljanje je trajalo kakih deset minut — ukaže, naj streljanje neha, ter vojakom pojasni, da to ni upor, marveč demon-

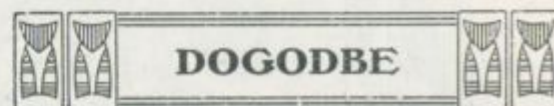
stracija zoper lastnika hotela zaradi slabe hrane. Vendar je že bilo pet ljudi ubitih in mnogo ranjenih. Ko so jih hoteli obvezati, se je pokazalo, da ni obvez, zdravniškega orodja in zdravil. Trgali smo si perilo in obvezovali ponesrečence. Gotovo je pomanjkanje zdravniške pomoči vzrok, da sta izmed ranjencev dva umrla in da so morali kakim dvajsetim ude odrezati. Potem so nas takoj segnali v šotore, toda hujšega se nam ni nič zgodilo.

Hrana je po tem dogodku postala nekoliko boljša. Ker je bilo bivanje pod šotori v deževnem vremenu vedno težje, so sklenili, da nam sezidajo barake. Vendar so nam postavili le lesene bajte brez ven-

tilacije in kurjave; ujetniki smo bili v njih stisnjeni kakor ovce.

Bolnikov niso delili od zdravih, marveč so morali ostajati med drugimi, kljub nevarnosti, da se razširijo nalezljive bolezni. Skrbeli so le za tistega bolnika, ki si je mogel kupiti zdravil.

Jaz sem ves ta čas angleški vladi in diplomatičnim zastopnikom nevtralnih držav v Londonu pisмено dokazoval, da sem protipostavno ujet; tudi moj oče se je pritožil pri amerškem zastopništvu in tako se mi je posrečilo doseči, da so me 4. januarja izpustili. Prepeljali so me v London, tam mi je amerškanski konzul dal potrebna sredstva, da sem mogel potovati dalje. Preko Haga in Berlina sem slednjič srečno dospel na Dunaj.

Vsak dobi nekaj. Nikolaj Nikolajevič je vprašal svojega generala: »Recite mi odkrito, Dimitri Fomič, kaj bi imeli ti Nemci od tega, če zavzamejo Varšavo?« — General je odgovoril: »Poljsko bi imeli, cesarska visokost.« — »In kaj bi imel jaz?« — »Cilinder bi dobili namesto vojaške kape, cesarska visokost.«

Prevarjeni. Kompanija črnovojnikov je ležala že tretji mesec po mobilizaciji v domači vojašnici. Vse je napeto pričakovalo, da pojdejo kam. Neko soboto pokliče narednik možstvo, in ko stoje vsi kakor se spodobi, zapove strogega obraza in glasu:

»Pozor! Kdor zna rusko, naj stopi iz vrste!«

Prešinjeni zavesti, da jih zavida cela kompanija, ker bodo poslani na kako važno poizvedovanje, stopijo trije možje iz vrste, vsi trije v mirnem času glavni natakariji v velikem severnem kopališču.

Narednik jih motri zadovoljno in kliče: »Pozor! Kdor razume francosko, naj stopi iz vrste!«

Zdaj se postavi že več mož pred narednika; mednje se prikrade mežikaje Polde Kifalčev, čigar žena je kuhala nekoč šest mesecev za učitelja francoščine.

Narednik motri obraze, ki izražajo napeto pričakovanje, in grmi:

»Pozor! Potrebujem še moža, ki zna gladko angleško. Pa ta mora biti poddesetnik, razumete, poddesetnik!«

Pri zadnji besedi je skremzil narednik obraz, kakor da se mu hoče na kihanje; iz kompanije stopi žareč ponosa mlad uradnik. Kaka sreča, da je že pet dni poddesetnik!

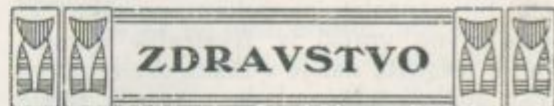
Narednik kremži obraz, potem zapove strogo in resno:

»Pozor! Rusi naj prinašajo vodo, Francozi naj snažijo stranišča, Anglež naj pa pazi, da bo čisto poribano. Odstopite!«

Drugi narednik (v Ljubljani) je poklical kompanijo, jo motril strogega obraza in vprašal: »Kdo od vas ni imel v civilu nobene kazni?«

Ponosno in veselo se je oglasilo skoraj vse. Narednik pa zapove:

»Vi greste stranišča ribat.«

Zgaga ali perečica poncha, če izpiješ po kosilu malo čaja tavžentrož, ali če piješ pred kosilom kupico sladke vode. Staro, že pozabljeno sredstvo je želod. Kdor more, naj pojé svež želod, kadar ga dere zgaga; če ne more tako, naj vzame malo prahu posušenega

Ljubljana. Skupina ranjencev v šentjakobski šoli, z župnikom Jankom Barletom v sredi.

in stolčnega želoda. Uživanje sode po vsaki jedi je jako slaba navada, ki pokvari želodec popolnoma. Najbolj se izčisti in popravi želodec, ako piješ 8—10 dni četrt ure pred zajtrkom, četrt ure pred kosilom, ob treh popoldne in zvečer, ko greš spat, kupico mlačne vode. Kdor ne more tega, naj pije 14 dni rubijn čaj, ta je pozdravil že marsikateri star želodčni katar. Sploh pa mora biti vsakdo, ki čuti bolečine v želodcu, previden v jedi; vse, kar napenja, kvasnate in mastne jedi niso zanj; zaman bo kupoval zdravila in hodil v kopeli, če ne bo imel prave dijetne, kakor mu jo naroči zdravnik. Dobro je, ako dene vsak večer na želodec prtič, namočen v rožmarinovo nastavo (= tinktura).

Potne roke umivaj v hrastovi izkuhi in nateri s špiritom, v katerem so se namakale rdeče jagode. Ali pa umivaj roke z mastnim salolovim milom in utiraj z mešanico 2 g tanina, 3 g jesihove kisline in 90 g kolonjske vode.

Potne noge koplji vsak večer v okisani mrzli vodi ali v hrastovi izkuhi in nateri z

— da bi pa bili vsled tega živci kaj boljši in kadilci krepkejši, tega pač ne more nihče trditi. Kajenje je bilo res v navadi, še preden so poznali pri nas tobak, ali kadili so le zdravilne zeli in z zdravilnim namenom: Za glavobol sivkino seme, za madron ali ščipanje polaje, za zobobol gomilice, za želodčne krče janež.

Pecivo poceni. Krompir, ki je ostal, zriblji, posoli in gneti z moko, dokler se ne prijema več sklede; potem razvaljaj na prst debelo, zreži s kupico okroglice in jih ocvri na sirovem maslu ali na masti, ki je ostala od pečenke. Se prav podá k zelenjavi.

Pokušanje jedi je sicer časi potrebno, nepotrebno in naravnost nesnažno pa je, če pokuša gospodinja s kuhalnico, s katero meša jed. Naj bo kuharica še tako lepa in mlada, jed ne bo bolj okusna, če oblizuje žlico in jo

par žlic koruzne moke in kruhovih drobtin, pusti, da vre par minut in odlij. Gošča, ki ostane na dnu, je dobra za žgance ali za krompir. Maslo pride zdaj ceneje kakor svinjska mast; včasih se kupi lahko dobra smetana in se naredi maslo doma. Nekateri gospodinje posnemljejo tudi tisti liter mleka, ki ga imajo na dan, a s tem niso na dobičku, ker ima mleko toliko manj v sebi. — V tej draginji bo segel marsikdo po loju. Loj razreži, zalij z mlekom, posoli in nareži malo čebule vanj. Mleko se pokuha, loj se raztopi. Iztisni ocvirke in vlij loj, ko se je ohladil, v mrzlo vodo, kjer naj stoji par ur. Potem naredi kepe in spravi. Vodo moraš dobro iztisniti. Tak boj ima prav dober okus.

Orehovo pohišstvo teri s stolčenimi orehovimi jedrci, bo imelo lep lesk. Jedrca stolci v možnarju in zaveži v culico tako, da jo lahko držiš in pritiskaš na les. Potem les še krepko izbriši s flanelo.

Les, ki ni poliran, maži s kunerolom; vzemi prav malo masti na volneno krpo in izbriši s flanelo.

Zabava nemških in angleških vojakov v zakopih. Včasih nastane po hudih bojih med sovražnimi okopi kratko premirje in v takih slučajih se je že večkrat zgodilo, da so se sovražniki med počitkom sprijaznili in celo obiskovali. Naša slika nam kaže, kako Angleži vabijo Nemce na obisk v svoj okop. In res — prvi Prus že prihaja! Malo se bodo pozabavali in pomenili, se srčno poslovili, potem se bo strahoviti boj zopet pričel in mogoče je, da pade kdo zadet od puške prav tistega moža, s katerim se je med premirjem bratil.

arnično tinkturo. Tudi bukov pepel ustavi pot, če ga nasuješ večkrat v nogavice. Splošno pa ni dobro ustaviti s prisilnimi sredstvi pot, treba je okrepiti celo telo in pot bo izostal sam od sebe. Zelo pomaga umivanje celega telesa z vodo in jesihom.

Krvaveče dlesni maži večkrat na dan z mešanico 15 g mirne tinkture, 15 g ratauhne tinkture in 0.5 g olja poprove mete. Maži z majhnim čopičem.

Zastrupljenje s tobakom. Kdor pije tobak iz pipe, mora paziti na snago v cevi in glavi pipe. Posebno nevarno je, ako kadíš iz umazane pipe, ki je stala nekaj časa, ne da bi kadil kdo iz nje. Znaki zastrupljenja s tobakom so: Omotica, mrzel pot, bolečine v glavi, tiščanje v želodcu, v ustih in v grlu peče in žge, včasih pritisne tudi griza. To zastrupljenje je hudo in nevarno, pa tudi popolnoma nepotrebno, ker se ga ogne lahko vsak s tem, da snaži redno svojo pipo, če že misli, da mora kaditi; in da kadil le zmerno. Prevelika uporaba tobaka nikakor ne godi zdravju, če se tudi zdi kadilcu, da se počuti med kajenjem prav dobro. Tudi kdor pije opij, se počuti takrat prav dobro. Kajenje omoti pač živce

vtakne zopet v jed. Nekatera ženska stoji pri ognjišču, pokusi, obliže žlico, pomeša, pokusi in oblizne zopet in si domišljuje, kako je snažna. Za pokušanje je treba imeti vedno drugo žlico, ki se vtakne samo enkrat v jed in dene potem k umazani posodi ali takoj umije. Sploh pa tudi ni potreba toliko pokušanja; kdor kuha redno, vé iz skušnje, koliko soli ali drugega je potreba pri tej ali oni jedi. Nesnažno in nehigijenično je tudi vsako nepotrebno otipavanje in prijemanje jedi s prsti, kakor se to vidi tudi na trgu, kjer vtikajo kupci prste v slanino, v smetano, v mleko, in v pekarni, kjer prijemljejo in mastijo kruh. Čedna kuharica se kolikor mogoče malo dotika s prsti jedi, in če kaj prime, si umije vedno roke poprej, ne šele pozneje.

Slanina se je silno podražila; vse kupuje zdaj zabelo, ki pride nekoliko ceneje, ki pa ni nikdar tako dobra, kakor doma izcvrta mast. Vsaka kupljena zabela ima kaj duha in večinoma slab okus. Temu odpomoreš, če prevreš doma zabelo in vržeš pri vrenju vanjo par skorjic kruha, kar vzame slab duh in okus. Lahko devaš vanjo tudi sproti mrvo kruha. — Tudi maslo pretopi, deni v vrelo

Rob ognjišča štedilnika namaži večkrat s kapljo lanenega olja, potem ne zarjavi tako rad in ostane svetel.

Knjigoveznica Katol. tiskovnega društva v Ljubljani, Kопitarjeva ulica 6

se priporoča za vsakovrstna knjigoveška dela
Krajevni znaki za „Orle“, kokarde in pentlje z napisi za društva se izgotavljajo v najkrajšem času po zmernih cenah,

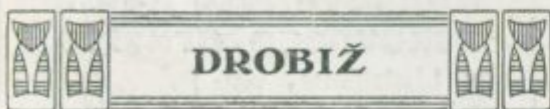

Katoliška tiskarna II. načrt.

Črtanje in vezanje vsakovrstnih poslovnih knjig

V Pžemislju ujeti ruski zrakoplovec, kateri je bil s svojim pilotom vred ustreljen.

Ubojčive mule. V hribovitih krajih Vogeov uporablajo Francozi namesto konj mule. Te mule so jako pripravne za vojne namene, ker so urne in spretne, in kar je glavno, zelo zanesljive na strmih gorskih stezah tudi z velikim bremenom na hrbtu. Nekoč se je Nemcem posrečilo, da so ujeli nekaj takih francoskih mul. Nemci se niso mogli premagati, da bi jih ne zajahali. Francozi, ki so opazovali iz precejšnje bližine to nemško vojaško šalo, so imeli med seboj prebrisanca, ki je skočil po trobento in zatrobil signal: »Vkup!« Mule so ta signal dobro poznale, še bolj pa tistega, ki se daje pred krmljenjem, in so dvignile ušesa ter jo v diru udrle proti francoskim

postojankam — skupaj s svojimi jahači, ki so jim sedeli na hrbtu. Samo nekaterim se je posrečilo, da so mule ustavili in obrnili, nekateri so se zavalili v blato, drugi pa so pridirjali naravnost med Francoze, ki so jih veselo sprejeli in razorožili.

Cigarete in volna sta dve najvažnejši panogi egiptovske industrije, le da se vsaka na svoj poseben način razvija. Cigarete se delajo iz sirovin, katere se vse uvažajo iz inozemstva, ker je v Egiptu po zakonu prepovedano saditi tobak. Ves tobak, iz katerega se izdelujejo egiptovske cigarete, prihaja iz Turčije, Grčije, Sirije; vsa tobačna industrija je v turških, grških ali armenskih rokah. Zakon, po katerem se prepoveduje saditev tobaka, ima ta namen, da prinese Angležem kar največ dobička pri uvozni carini. — Popolnoma drugače je z volno. V Egiptu se pridelava mnogo sirove volne, toda sirovine se ne smejo v de-

želi sami obdelovati, marveč gredo vse v velike tovarne na Angleško, kjer izdelujejo razne volnene izdelke. Tako je Angleška zagotovila za svojo industrijo egiptovski volneni trg. Kakor se vidi iz tega slučaja, so Angleži naravnost mojstri v izrabljanju svojih provinc.

Izšel je dvojni zvezek „Domače knjižnice“

v obsegu 224 strani ter stane s poštnino vred 70 h. Zelo zanimiva vsebina, med drugim krasna povest za priprosto ljudstvo, »Prosjak Luka«. Naročite takoj! Prodajalci imajo 10% popusta. Založnik dr. Lj. Koser, Juršinci pri Ptujju, Štajersko.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovár.